

Тодорова С. М. – асистент Одеської національної академії харчових технологій.

ПРО ЗНАЧИМІСТЬ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ПЛЮРАЛІЗМУ В СУЧАСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ ПІЗНАННІ

Філософія не може не зазнавати впливу національної традиції, специфічного духу пізнання, який склався в конкретних історичних, соціокультурних умовах суспільства. В силу цього, осмислюючи соціальний (теоретичний) і соціокультурний досвід розвитку сучасних суспільств, в галузі методології розробляються загальні принципи створення нових пізнавальних засобів. З'ясування умов перетворення позитивних наукових знань про дійсність у метод подальшого пізнання цієї реальності, виявлення ефективності його продуктивного застосування – це і є основним завданням сучасної методології.

Сьогоднішній стан філософської методології характеризується множинністю теоретичних підходів, у яких вирізняються своєрідні методологічні системи. Жодна з існуючих філософських методологій не може набувати ролі абсолютного пізнавального інструментарію. Справді, претендувати на відкриття істини філософія не может хоча б тому, що, як стверджує діалектика, істина завжди відносна. В практичному застосуванні кожний філософський метод повинен бути адекватним предмету дослідження, і він стає продуктивним лише в межах предметної галузі, окресленої її основоположними принципами. Намагання надати тій чи іншій методології універсального пізнавального засобу завдає шкоди і науці, й самій методологічній теорії. Тому у своїх методологічних орієнтаціях слід дотримуватися принципу методологічного плюралізму.

Ще одна особливість новітнього методологічного розвитку – акцент на методологічний обмін і співробітництво. Вітчизняні філософи, науковці широко застосовують методологію західних дослідників (постмодернізм, біхевіоризм, прагматизм, неопозитивізм тощо). І навпаки, західні філософи, політологи, соціологи продовжують вивчати деякі гносеологічні аспекти методології діалектичного та історичного матеріалізму. Так, є достатньо оригінальним теоретичний підхід російського вченого О. І. Шкаратана, який поєднує, по суті, марксизм із структурним функціоналізмом і, частково, з неовеберіанством для аналізу трансформації суспільства.

Філософський плюралізм – результат неоднозначного ставлення і розуміння людиною світу. Методологічна концепція плюралізму у філософії має об'єктивні підстави, оскільки шляхи руху до істини різні. Зараз багатьма вченими визнається той факт, що філософія плюралістична. Адже жодна філософська школа не може заявляти про монополію на істину. Плюралізм стає тут способом реалізації багатоплановості усвідомлення специфіки філософії як відносно самостійного фактору духовного життя суспільства.

Свого часу американський філософ Фейєрабенд багатократно підкреслював тісний зв'язок плюралістичного підходу та гуманізму. На його думку, вчений тільки тоді збереже концепції людини і космосу (а без цього наука неможлива), коли буде застосовувати плюралістичну методологію, тобто різні (в тому числі й альтернативні) концепції, теорії, принципи, стандарти, норми та ін.. Тому, виступаючи проти будь-якого методу, який підтримує одноманітність, філософ називає його «методом обману», так як останній, на його думку, насправді підтримує конформізм, веде до знівечення духовних здібностей, до послаблення сили уявлення і т.д.

Взагалі, підхід методологічного плюралізму, який не сковує – в ім'я «універсальних принципів», «одкровення» або «досвіду» - уявлення вченого, а дозволяє йому використовувати альтернативи загальнопризної концепції. Це дає можливість будь-якому досліднику зайняти критичну позицію по відношенню до будь-якого елемента концепції, будь то закон або так званий емпіричний факт.

Підсумовуючи вище викладене, можна сказати, що концептуальний методологічний плюралізм як засадничий принцип філософського осягнення світу є корінною передумовою різновимірного бачення, розуміння подоланого шляху і перспектив людської цивілізації. Віддаючи перевагу невизначеності, наша сучасність не визнає редукції, однобічного пояснення складного через просте.